

BISERICA

On. Direcțiunea Liceului „M. N. Coarță”

Arad

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Demian Tudor

A B
Pentru

FEMEIA CREȘTINĂ

Unii savanți susțin că în timpurile străvechi, preistorice, puțin cunoscute nouă, rolul conducerii în societate îl deținea femeia. Forma de stat era matriarhatul, adică domnia mamei, a femeii. Inrudirea oamenilor se făcea atunci după mamă. Bărbatul avea un rol secundar. Totul era femeia-amazoană. Curând însă rolurile se schimbă. Femeia este aservită de bărbat. Ea ajunge roaba și sclava bărbatului. (Matriarhatul de Bachofen 1861).

Fără a îmbrățișa ideea aceasta și fără a se putea dovedi aioda, în antichitate aproape la toate popoarele cunoscute de istorie, se remarcă apariția femeii, ca roabă. Sclavajul femeii era evident. Femeia era un obiect oarecare, ce se vindea și se cumpăra, fără scrupule și fără obligamente. Femeia era considerată ca un rău necesar, ori în cel mai bun caz, obiect de distracție, de lux, expusă la discreția sexului celui tare. Femeia se afla într'o situație foarte umilită și de absolută inferioritate, față de bărbat.

Creștinismul ridică femeia din situația mizeră în care se afla. Creștinismul a fost părgăhia, care a înălțat femeia la locul ce i se cuvine în sânul omenirii. Creștinismul a dăruit femeii cinstea și demnitatea naturală de mamă și soție. În creștinism însăși Maica Domnului, se așează drept prototip și icoană ideală, spre care trebuie să tindă personalitatea femeii. Maica Sfântă este idealul perfecțiunii morale, a pietății și a frumuseții sufletești, pentru femeia creștină de peste veacuri.

Revendicările feministe datează mai demult. Forma acestor revendicări feministe, cum se pun astăzi, constituie un produs al mentalității și civilizației moderne. În revendicările feministe moderne, s'ar putea strecura erori și rătăcirii, fără lumina creștină. Privite însă în dependentă de învățătura creștină, ele câștigă amploare și strălucire. Revendicările și idealurile feministe, privite sub unghiul bio-

logic și psihologic al femeii, trasează limita până unde se poate merge, ferind de exagerări și perversități naturale.

Din fericire, feministele noastre române, dacă le putem numi astfel, sunt încă pe o cale naturală, sănătoasă și creștină. Societatea femeilor ortodoxe, precum și diferitele Reuniuni femeiești, cu caracter filantropic și caritativ, s'au inspirat din creștinism și din inițiativa și activitatea femeii engleze, care a deschis campanie în contra mizeriei din închisori și diferite aziluri. La feministele noastre s'a resimțit mult influența și activitatea pilduitoare a femeii americane, contra alcoolismului și a femeii din Suedia și Norvegia pe teren social, pentru ocrotirea socială a copilului, a mamei și a altor probleme filantropice. Feministele noastre se află încă pe teren creștin. Prin creștinism, urmează refacerea morală a neamului și prin el, a omenirii. Ce va aduce ziua de mâine, nu știm. În orice caz, viitorul feministelor române îl vedem, numai pe teren creștin și național.

În opera mântuirii neamului omenesc, Domnul nostru Iisus Hristos, a avut de suferit, din partea bărbaților mai ales. Este fapt cer și bine stabilit de istoria sfântă, că Mântuitorului lumii, nici o femeie nu i-a cauzat nici o suferință, ori durere. Învățătura Evangheliei, cu suflul de viață nouă divină, a cucerit nu numai bărbații, ci mai ales femeia și prin femeie pe bărbați. Este vrednică de amintire, ceata femeilor pioase, care în cursul vieții pământești a Domnului Hristos, după ce s'au convertit la noul ideal de viață creștin, devin misionare ale ideii creștine. Maria Magdalena, Maria lui Cleopa, Susana, Salomi, ș. a. sunt primele vestitoare ale lui Hristos. Îl însoțesc până la Golgota și îi rămân credincioase, până la mormânt. Taina învierii Domnului se descoperă Mariei Magdalena, acea „magna peccatrix”, convertită prin harul divin la mântuire. Are întâietate în apostolatul laic feminin.

În drum spre Golgota, purtând crucea mântuitoare, Domnul este întâmpinat de sf. Veronica, cu o măhramă albă și curată, ca și sufletul ei. Ea șterge fața indurerată și sângeroasă a Mântuitorului. În noianul suferințelor, strecoară o mică rază de mângâiere în sufletul Domnului Hristos. Este răsplătită bogat. I se dăruiește prima icoană sfântă creștină, chipul Domnului, cel nefăcut de mână omenească.

Cel mai minunat chip al femeii creștine, rămâne Maica Domnului, martora vieții și a patimii Fiului Său dumnezeiesc. Alături de femeile pioase, Maica Sfântă, se afla, la poala crucii. Atunci când toți bărbații l-au părăsit, afară de feciorelnicul Ioan, femeile au rămas statornice și neclintite, până la sfârșit. Maica Sfântă, văzând chinurile și patima Fiului Său dumnezeiesc, a suspinat și a vărsat potop de lacrimi. Îngerii au cules lacrimile ca pe niște mărghăritare duhovnicești de mult preț și le-au dus în ceruri Tatălui, ca o jertfă fără prihană, adausă la jertfa crucii. Din lacrimile Maicii Preacurate s'au făcut multe stele mărunțele pe cer. Ele ne amintesc de sabia durerilor, ce a trecut prin sufletul Maicii Domnului și de lacrimile inimei de mamă.

Creștinismul primar, are în diaconese primele propagandiste și misionare ale noului fel de viață. Maria, mama lui Marcu, își deschide larg inima și porțile casei din Ierusalim, unde s'au adunat creștinii cei dintâi la rugăciune. (Fapte. XII, 12). Rămâne chipul femeii creștine, primitoare și osârduitoare, pentru lucrurile dumnezeiești.

Alte două chipuri venerabile de femei creștine, avem în Fibi și Tavita. (Rom. XVI, 1-3). Două chipuri misionare creștine, pline de milostenie și fapte creștinești. Credința lor și faptele milei creștine, îndeamnă pe femeia creștină de totdeauna, să le urmeze activismul, în slujba Domnului.

Astăzi mai ales, un câmp larg al duhovniciei creștine așteaptă lucrători idealști, în special pe femeia creștină. În lume este atâta suferință și atâtea lacrimi. Ele așteaptă mângâierea femeii creștine. Sunt flămânzi, cari n'au o bucată de pâine, o mâncare caldă, o odăiță luminată și încălzită. Sunt atâția goi, cari nu se pot arăta oamenilor între sdremțe. Sunt prin spitale și sanatorii bolnavi și suferinzi, cărora nu este cine să le întindă un păhar de apă rece, ori un cuvânt de încurajare. Iată terenul pentru organizarea și activitatea femeii creștine. Avem multe lăcașuri dumnezeiești sărace, altele neisprăvite, cari așteaptă o mână harnică de femei, să astupe golurile, să procure odoare

și podoabe scumpe. Sunt atâtea cimitire cu morminte părăsite, involburate de bălării, fără cruci, care așteaptă femeia creștină să curățească, să împodobească locurile sfinte.

Programul de muncă pentru femeia creștină se poate rezuma: cultivarea virtuților familiare în duh creștin și păstrarea legăturilor cu Biserica și neamul românesc. Formarea reuniunilor femeiești, în spirit creștin ortodox și național, pe teren caritativ, social, după pilda vieții femeilor virtuozose din trecutul neamului. Istoria Bisericii, ca și istoria noastră națională păstrează cu venerație chipuri de mame și femei creștine, cărora li se datorează fii mari și vrednici, cari au atins culmea sfintenției și a patriotismului luminat. Fără sfânta Antuza, sf. Macrina ș. a. ce s'ar fi ales de sf. Ioan-Gură-de aur, sf. Vasile cel Mare, sau sf. Grigorie Teologul. Ascenziunea credinței și a moralei creștine în sufletul acestor mame creștine, au contribuit la ridicarea pe culmi creștine a fiilor lor străluciți, de harul divin.

Românii ardeleni avem să mulțumim matronei Anastasia personalitatea nemuritorului Arhiepiscop și Mitropolit Andrei Șaguna. Dacă cer stăm istoria națională, aproape pe fiecare pagină aflăm matrone venerabile, ca soții și mame, ale voievozilor vestiți. Oamenii mari, își datoresc genul lor mamei lor. Sf. Monica prin rugăciunile sale stăruitoare și ajutorul harului divin, convertește pe Fiul său Aurelius la creștinism, devenind fer. Augustin de mai târziu. Rugăciunile părinților și mai ales a mamelor, întăresc casa copiilor. Mama adevărat creștină, ferește familia și fii.

Doamna Despina, soția lui Neagoe Basarab, se lipsește de podoabele voevodale, ca să termine mănăstirea Curtea de Argeș. Din istoria noastră națională, strălucesc chipurile de domnițe creștine: Doamna Stanca, Cantacuzinele, Mama lui Ștefan cel Mare, Domnița Bălașa, ș. a. care și-au jertfit avutul și câteodată viața, pentru credință și neam. Dată fiind covârșitoarea importanță a activității creștine, diferite organizații și la alte confesiuni și neamuri sunt în floare. Femeile sectare încă sunt organizate și lucrează cu râvnă, deși deplasată, pentru Hristos.

Zilele trecute, s'a ținut congresul mondial femeiesc la Paris. În 4 Martie a. c. s'a ținut un congres feminin în București. Femeia a fost chemată să participe la misiunea păcii, prin pacificarea sufletelor și la misiunea reconstrucției Țării. I s'au deschis femeii românce larg terenul activității politice și sociale. Sub egida moralei creștine și a Evangheliei, femeia

creștină ar avea darul să împace sufletele învrăjbite, să pregătească drumul către o pace adevărată și statornică în lume. Suferințele și mizeriile sociale, prin sufletul gingaș și mâna harnică a femeii creștine, în opera socială ar câștiga foarte mult. Adăpostul, hrana, îmbrăcăminte pentru cei lipsiți sunt indispensabile, dar nu sunt totul. Suferinții și dependenții economici și sociali, au un suflet. Cine s'ar putea ocupa de sufletul creștinesc întristat și necăjit mai efectiv, decât femeia creștină organizată și activă, în sens creștin.

Biserica cere femeii românce, să ducă în toate organizațiile femeiești din țară și străinătate, duhul lui Hristos și tradiția românească. Femeia creștină să și dea seama, că „înainteze cultura intelectuală oricât, desvolte-se științele în largime și adâncime oricât, și lumineze-se spiritul omenesc oricât de mult, peste înălțimea și cultura morală a creștinismului, așa cum scânteiază și strălucește în Evanghelie, spiritul omenesc nu va trece niciodată” (Goethe).

Femeia creștină să devină: mamă bună, soție ideală, colaboratoare a bărbatului, împăciuitoare a societății, ființă nobilă și gingașă, care prin sentimentele ei superioare și geniul ei creștinesc, să împodobească și să fericească neamul și omenirea.

Protopop Ștefan Lungu.

Pe marginea unei mărturisiri

II.

În Biserica Ortodoxă toate formele materiale se găsesc și sunt în legătură cu harul divin, considerate fiind ca „simple canale ale la-crării Duhului Sfânt”.

Pe când în catolicism sunt unele forme rigide peste cari nu se poate trece căci s'ar aduce o alterare credinței, în ortodoxie sunt forme create concrete, care verifică această realitate și se poate adapta vieții diferitelor popoare. De aceea ea este împărtășită de popoare pe națiuni, devenind astfel Biserica lor națională. Ortodoxia, intrând în conștiința națională a poporului devine element inseparabil de aceasta, încât atunci când spui „român” implicit ai afirmat și „ortodox”, devenind element de suport la cel național, sau „grec” ai afirmat și ortodoxia lui. Totuși prin aceasta ea nu este elementul care poate fi folosit de laici sau de clerici în interesul lor profan sau al unei puteri politice oarecare. Afirmând că sunt națiuni cari au Bisericiile lor, ortodoxe autonome, nu înțelegem că fiecare Biserică ortodoxă își are ritual și dogmele sale sepa-

ratoare, ci că organizația ei este acomodată împrejurărilor locale, iar ele în totalitatea lor formând „o mare frăție de Biserici autonome, legate prin aceeași credință, aceeași constituție și aceeași liturghie”.

Curențe ostile ortodoxiei au apărut, totuși munca celor cari se hrănesc din profundul și ineputabilul ei tezaur, face ca aceasta să apară în fața lor mai clară și mai plină de rezonanță spirituală. Așa în Apus se găsesc fii ai Rusiei pravoslavnice ca: Berdiaeff, Bulgakoff, Florovsky, Karsavin etc. cari întrețin acolo „o viață intelectuală și spirituală din cele mai vii și își iau misiunea să redescopere originalitatea ortodoxiei și să desvolte principiile acesteia în cadrul culturii moderne, fără să aducă totuși cea mai mică atingere conținutului credinței tradiționale”¹⁾. Pe lângă acești pioneri intelectuali cari se găsesc aproape în toate țările ortodoxe, Biserica orientală își găsește reazăm puternic și în sufletul curat al satelor, unde se ține la credință cu tărie. Se poate afirma cu deplină certitudine că, vitalitatea creștinismului oriental, în mare măsură, depinde de realitatea credinței acestor credincioși.

În vremile din urmă, în toate țările ortodoxe se încearcă, fie prin asociațiuni laice, fie prin cler, să se reînvie cultura și credința ortodoxă în toate domeniile vieții acestor popoare, începând cu tineretul și sfârșind cu cei bătrâni, tuturora li se dă hrană dătătoare de viață prin puterea Bisericii.

Cine vrea să studieze mai de aproape învătătura ortodoxă să ia în seamă și liturghia Bisericii. Aici, mai mult ca oriunde, va observa că felul rugăciunii (lex orandi) precedă pe cel al credinței (lex credendi). Dar mai ales, cine va participa la slujba din noaptea Învierii Domnului acela se va convinge pe deplin de taina ortodoxiei. „Expresia cea mai reală și cea mai adâncă a creștinismului răsăritean e momentul când preotul — în fața ușilor Bisericii — anunță Învierea lui Hristos, momentul când Biserica, inundată dintr'odată de lumina nenumăratelor făclii, răsună de răspunsul triumfal al credincioșilor: „Hristos a înviat! — Adevărat că a înviat!”²⁾ — Această solie de Paști e centrul vieții și al credinței creștine pentru un ortodox. Acest eveniment „e vestirea unei intervenții reale, actuală a lui Dumnezeu în lume, în care El se manifestă prin biserică Sa”³⁾. — Bruința lui Hristos asupra morții aduce cu sine și bruința acelor cari cred în El. La Paști „se

¹⁾ Ibidem pag. 29.

²⁾ Ibidem pag. 35.

³⁾ Idem, ibidem.

prăznuiește a morții omorîre, a iadului sfărîmare, a altei vieți vecinice începătură¹⁾). — Prin această sărbătoare participăm cu bucurie la biruința una și veșnică a lui Dumnezeu asupra puterilor din întuneric. În această zi Hristos e prezent în fiecare moment și împarte în mod tainic harul Său oamenilor, iar liturghia din ziua Învierii este un mareț imn de bucurie și recunoștință pentru binecuvântatele daruri. Credința generală ortodoxă este că la Paști „Dumnezeu intră în realitatea omenească, o transformă, o transfigurează. O face nouă, de-o nouitate radicală care nu mai e omenească, ci într'adevăr de esență divină. Această transfigurare e în acelaș timp și o îndumnezeire²⁾”. Și „dupăcum în Învierea ce se repetă la fiecare Paști, Dumnezeu transformă trupul omenesc al lui Hristos pentru a-l face trup ceresc, tot așa dă El o viață divină oamenilor în procesul mântuirii, în pâinea și vinul Euharistiei, în cuvintele dogmei, în mărturisirea Bisericii, în icoane, în cult. Totdeauna când intră Dumnezeu în lume prin Biserică, El ridică omenirea la sine și o îmbracă cu propriile Sale virtuți³⁾”. Dacă Dumnezeu intră în lume într'un sens atât de direct și real, atât de substanțial, atunci scopul mântuirii este îndumnezeirea omului după cum spune Atanasie cel Mare, Părinte al ortodoxiei: „Dumnezeu s'a făcut om, pentruca omul să devină Dumnezeu. Dar această îndumnezeire nu este a se înțelege că omul își pierde atributul său de om și devine identic cu Dumnezeu, ci păstrându-și propria natură, primește o natură nouă, dumnezeiască, care se unește cu cea dintâi. Atunci vremelnicia nu mai are hotar, iar omul și Dumnezeu nu mai sunt despărțiți.

Sfintele taine „sunt calea naturală a acestei pătrunderi a vieții dumnezeiești în cea omenească”, iar în central lor stă Sf. Euharistie, care formează „Christofania” ordodoxei, (Bulgakoff) căci în această sf. taină Hristos se arată direct și real în mijlocul oamenilor. Având convigerea acestui adevăr atât de înalt, creștinul ortodox când se împărtășește se pregătește ca pentru o solemnitate sfântă pentru a putea primi, cu deplină curățenie, pe Hristos în sufletul și în trupul său. De aceea nu uzează deseori de acest fapt, decât înpreajma marilor praznice când pregătește și pentru sărbătoare, ca nu cumva să aducă vre-o profaoare acestei sfinte taine. Teologii ortodocși, cu privire la misterul euharistic, refuză teza romano-catolică a transubstanțiatiei, afirmând că taina chiar în aceasta constă: în unificarea materiei văzute cu realitatea divină nevăzută, iar „nu în modificarea materiei vizibile însăși” căci atunci și-ar pierde caracterul mistic.

Pr. Alexandru Budai

1) Arseniev: — *Misticismul și Biserica răsăriteană* — S. C. M. Londra, pag. 41.

2) W. A. Visser't Hooft: *Idem*, pag. 36

3) *Idem*, *ibidem*.

Religie și morală

„In viața omenirii sunt epoci când trebuința unei zdruncinări formidabile, a unui cataclism care vine să desmorțească societatea din toate fibrele ei, — se impune”. Această intuiție a lui Ossip Laurié, pare să-și găsească confirmarea în frământarea zilelor lui și-a zilelor noastre așa după cum și-a mai găsit-o odată în epoca de decadență a Imperiului Roman.

Între decadența Imperiului Roman și decadența zilelor noastre, desigur sunt deosebiri ce nu se pot trece cu vederea. Există însă și asemănări; asemănări principiale. Și anume, — decadența de atunci ca și decadența de astăzi nu este un proces exclusiv regresiv. În tumultul prăbușirilor de tot felul se opera și se operează transformarea adâncă a spiritului omenesc. Rezultatul acestei transformări, — atunci — s'a cristallizat în creștinism; în creștinismul care cu toate piedecile opuse de îndărătnicia culturii păgâne și a forței publice organizate, a biruit treptat. A biruit tocmai pentrucă spiritul omenesc împotmoltit în decadență, resimțea necesitatea unei transformări, a unei reveniri în sine.

Au fost împărați sincretiști ca Marc Aureliu, cari sesizând această necesitate, au încercat reformarea religiei păgâne, și dacă nu a izbutit, faptul e explicabil. Nu transformarea religiei se impunea; ci transformarea morală a omului, pentrucă religia fără de morală și fără de om, nu poate să existe. Religia și alături de ea întregul complex al realităților culturale, politice și sociale își găsesc rațiunea de a fi în raport cu omul, și oarecum prin om. Transformarea omului nu putea fi impusă din afară. Ea trebuia să izvorască din însăși adâncul firii omenesti, pentrucă numai așa ea prezenta garanția unei consecvențe și a unei legi morale.

Și a izvorât! În urma zguduiri iminente ca și consecință naturală a decăderii, — sufletul omului s'a redesteptat și-a revenit în sine. Legea morală, legea virtuții și-a recăpătat puterea imperativă, iar Dumnezeu și-a trimis Fiul, pentruca omul nu numai să dorească, ci să și poată împlini dezideratul legii lui lăuntrice. Așa s'a născut creștinismul din prăbușirea unei lumi și harul lui Dumnezeu, revărsat prin Dumnezeu.

Spre deosebire de acel proces de decadență și transformare de atunci, frământarea zilelor noastre nu este încă împlinită, — de aceea noi nu cunoaștem încă nici felul spre care ne rostogolim și nici măsura apropierii sau depărtării noastre de acel fel — așa zice, inevitabil. Simțim doar clătinarea propriilor noastre temelii, simțim îmbrățișarea rece a unei îngrijorări stăruitoare, simțim chemarea spre ceva nedeslușit, dar persistent ne căutăm un echilibru pierdut și nu avem totuși curajul de a ne smulge din valuri; nu-l avem pentrucă nu știm spre ce tindem și ca atare, pentrucă nu credem.

Cu tot caracterul nedeterminat al frământărilor prin care trecem, sociologi și oameni de cultură au încercat să deslușească în tumultul lor, un fel inevitabil. Unii au văzut acest fel în individualismul exigent al unui Friederich Nietzsche. Alții, dimpotrivă, au crezut că îl vor afla în umanitarismul de nuanță socialistă preconizat de Roman Rolland. Unii propovăduiesc autoritarismul; alții liberalismul. Și oricât de mari sunt deosebiri între felul lor de a vedea, ei se aseamănă prin faptul că absolut toți propovăduiesc o morală nouă.

Prin ce anume se justifică această morală nouă? Prin ce anume se justifică morala în general?

Prin nemulțumirea sufletului omenesc de starea în care se găsește, prin actualitatea căutării!

Da! Căutarea este o justificare suficientă nu însă neapărat justificarea e ceva nou. Nu faptul că morala de până aci, — morala creștină, căci ea este aceea care predomină de aproape două mil de ani, — nu satisface așteptările sufletului nostru, este cauza neliniștel noastre, ci tocmai d. căderea din starea în care am fost, abaterea dela făgașul ei, dezertarea — de unde se impune necesitatea unei reveniri, și aceasta nu e ceva nou. Omul nu are puterea și dreptul de a crea legi noi; el poate doar să se supună sau nu, unor legi implacabile, — să se supună legilor cari îl premerg; sau legilor coexistente. Nici chiar omul cel nou, omul duhovnicesc propovăduit de sf. Apostol Pavel nu este propriu vorbind, nou, ci reînviat, temerurile acestei reînviării, fiind în însăși firea omului. De aceea să ne reînvoim la creștinism, pentru că din el am decăzut și mai ales pentru că singur el prezintă garanția puterii lui Dumnezeu.

Această garanție în virtutea căreia adevărul rămâne mereu același, a fost piatra de poticnire a celor ce se vroiau profetii unor noi adevăruri, fapt pentru care, prima lor grijă a fost aceea de a despărți morala de religie. Religia va dispărea, — zic ei, — în vreme ce morala se va consolida proporțional cu dispariția religiei; omul liberat de robia prejudecăților religioase, dându-și seama că pentru a fi fericit, el trebuie să-și impună o anumită datorie, datorie față de semenii și nu față de un ce nedeterminat, datorie liber consimțită și nu impusă de un pretins Dumnezeu.

Oblecțiunile ce se pot aduce acestui fel de a gândi sunt multe.

În primul rând, religia nu impune în mod arbitrar, legi morale, ci dă omului puterea împlinirii legii binelui din însăși firea lui. Nu pentru că nu a cunoscut omul norma morală a ajuns unde a ajuns, ci pentru că despărțit de Dumnezeu, el nu a găsit în el puterea de a o împlini, și negăsindu-o, el a căutat să-și justifice faptele mințindu-se pe el însuși. Este constatat de altfel — de pedagogii în special, — că a cunoaște binele nu este suficient pentru a-l și face, și de acela, — ca și pedagogii, — precursorii noilor mo-

rale autonome, și-au pus nădejdea în obișnuință, propovăduind morala fără de obligație și fără de sancțiuni; morală care nu mișcă sufletul, morala ca rezultat al mediului exterior, morala ca obișnuință!

A creea un mediu, a creea împrejurări în care omul să nu fie de nimic și nimeni silit și îndemnat la păcat, este desigur, un fel de dorit. Întrucât însă mediul este format în primul rând de oameni, se impune în prealabil o morală la temelie căreia să steie altceva decât mediul și împrejurările, așa că asemenea sugestii, sunt sortite risipirii.

Nici ipoteza moralei din obișnuință nu e mai fericită.

Obișnuința este un lucru impus din afară înăuntrul; este adesea o constrângere sau un dresaj nesensizat.

Obișnuința nu incumbă în sine întregul ansamblu al faptelor mele posibile în viitor, sunt obișnuit să reacționez față de anumite provocări într'un anumit fel. Viața mă va pune însă mereu în fața unor probleme și situații noi, față de cari, bazat numai pe obișnuință, nu voi ști cum anume să mă comport.

Obișnuința exclude faptul moral și virtutea, întrucât faptele bazate pe ea sunt lipsite de hotărârea mea liberă, tinzând spre automatism mecanic.

Obișnuința în schimb, poate fi un instrument al forței morale, dar nu esența sau temelul ei.

Temulul moralei e legea din adâncul sufletului omenesc, iar puterea acestei legi e Dumnezeu prin religie!

V. G.

Despre ce să predicăm?

Duminecă în 7 Aprilie 1946 să vorbim despre: PROFETII.

Profeția (dela grecescul proorao — văd înainte, sau profimi — spun înainte), ca și minunea, este o revelație și un semn al revelației divine. E revelație, pentru că desvăluie un eveniment viitor care altfel nu putea să fie cunoscut. E semn al revelației divine, pentru că profetul numai printr'o grație specială (harismă) dela Dumnezeu poate să vadă și să anunțe evenimentele viitoare.

Profețiile, ca și minunile, au menirea să probeze caracterul divin al revelației și religiei creștine, să ajute oamenii să creadă în Dumnezeu, să legitimizeze pe trimișii săi și cu deosebire să prevestească întruparea, viața și activitatea Mântuitorului.

Profetismul este un privilegiu exclusiv al Vechiului Testament, un fapt unic în istoria religiilor, o dovadă excepțional de valoroasă prin care se adevărește divinitatea creștinismului.* Niciun om de

* Papini: „India i-a avut pe ascetii care se ascundeau prin codri, ca să birute trupul și să-și cufunde sufletul în nemărginire; China i-a avut pe înțelepții săi cei gospodăroși, domoli străbuni ce le propovăduiau oșteasca-le morală țărănilor și împăraților; Grecia pe filosofii care, în umbra colonadelor, făureau sisteme armonioase ori curse dialectice; Roma pe legiuitorii ce săpau în bronz, pentru noroade și veacuri, măsura celei mai înalte dreptăți la care poate ajunge cel ce poruncește și are; Evul-Mediu, pe propovăduitorii care

bună credință nu se poate îndoi de valabilitatea lui.

Probele pe care le oferă profețiile credinței și rațiunii sunt prea evidente, pentru a putea fi contestate. Profeția este vederea peste veacuri a unor evenimente istorice, providențiale, care nu pot fi nici calculate, nici deduse, nici prevăzute. Este profeție, de exemplu, vestirea precisă și sigură a timpului și locului nașterii Mântuitorului. Cu veacuri înainte, Profetul Daniil calculează *timpul matematic* și anunță numărul anilor: 453, câți vor trece dela data edictului pentru rezidirea templului și eliberarea popoului până la întruparea Mesiei Hristos (Dan. 9, 23-27) și e confirmat de istorie.* Profetul Miheia vestește

se străduiră să trezească creștinătatea adormită, cu pomenirea Patimilor și grozăvia iadului; neaniul evreesc i-a avut pe Prooroci....

„Proorocul evreu e glas ce vorbește, mână ce scrie. Glas ce vorbește în palatul regilor și în hăul munților, pe treptele templului și pe la răspântiile cetății. Glas ce se roagă, rugăciune plină de amenințare, amenințare ce se revărsă în dumnezeieștile nădejdi. Inima i se sfâșie de durere, gura îi e plină de păreri de rău, mâna-i se ridică a pedeapsă; suferă pentru neamul său, îl umple de căeri pentrucă-i e drag, îi vestește osânda ca să-l îndrepte; iar mai presus de măceluri și foc, îi arată învierea și viața, izbândă și fericirea, împărția noului David, și cu ea, legământul ce nu va mai fi călcat.

„Proorocul îi întoarță pe închinătorii de idoli la Dumnezeuul cel adevărat, le amintește trădătorilor jurămintele, celor răi mila, celor desfrânați curățenia, celor cruzi îndurarea, regilor dreptatea, răsurățiiilor ascultarea, păcătoșilor osânda, trușilor umilința. Merge în fața regelui și-l ține de rău, coboară'n ticăloșia celor de rând și-i biciuiește, s'apropie de proști și-i blestemă, se înfățișază bogăților și-i ține de rău. Celor săraci le vestește alinarea, celor îndurerați răsplata, celor beteși sănătatea, plebei robite liberarea, norodului umilit ventrea Învingătorului.

„Nu e rege, nu e căpetenie, nu e preot, nu e scrib; e un om singur, un om neînarmat și fără bogății, fără ranguri și fără urmași; un glas singuratic ce vorbește, glas necăjit ce se tânguie, glas puternic ce strigă și ocărește; glas ce chiamă la pocăință și făgăduiește veșnicia....

„Proorocul e glas ce vorbește în numele lui Dumnezeu, mână ce scrie tot ce-i însuflă Dumnezeu; sol mânat de Dumnezeu să-i dea de știre celui ce s'a abătut din drum, celui ce și-a uitat de învoială, celui ce nu stă de veghe. E secretarul, tâlmaciul, trimisul lui Dumnezeu; stă deci mai presus de regele care n'ascultă pe Dumnezeu, de preotul care nu-l înțelege pe Dumnezeu, de filosoful care-l neagă pe Dumnezeu, de neamul care l-a părăsit pe Dumnezeu ca să alerge după idolii de lemn și de piatră.

„Prooroc e cel ce vede, cu inima în mânie, dar cu ochiul limpede, răul ce domnește astăzi, osânda ce va veni mâine, împărția fericită ce-i va urma osândeii și pocăinței....

„Ca toți cei ce tulbură tihna adormiților și josnica pace a stăpânilor, e ocolit ca leproșul, hilit ca dușmanul. Regii abia îl îndură, proști îl piznesc, bogății îl urăsc de moarte.

„Ilie trebuie să fugă de mânia lui Izabel, care-l osândește la moarte pe prooroci; Amos e gonit de Amasia, preotul din Betel, dincolo de granițele Israelului; Urie e ucis din porunca regelui Ioachim; Isaia e ucis din porunca lui Manase; Zaharia e gătit între templu și altar; Iona e aruncat în mare; pregătită-i sabia care va tăia capul lui Ioan, crucea pe care va fi spânzurat Iisus. Proorocul e un învultor, iar oamenii nu se mărturisesc vinovați; e un mijlocitor, iar orbit nu vor să l'ntindă mâna cel luminat; e un vestitor, iar surzii nu-l aud făgăduințele; e un mântuitor, iar cei ce trag să moară putreziiți de rele, stă'i bine'n mușegatul lor și nu vor să fie mântuiți“ (Viața lui Iisus).

* Daniil face următoarea profeție: „Să știi dar și să cunoști că dela ieșirea poruncii pentru zidirea din nou a Ierusalimului și până la Hristos (Unsul) povătuitorul, sunt 7 săptămâni și 62 de săptămâni; Și vor fi zidite din nou puștile și zidul cel din afară, în vreme de străntorare, iar după cele 62 de săptămâni se va ucide Hristos, fără să se găsească uree vînd într'ansul...“ (9, 24-25). Prin săptămânile de ani

locul geografic al nașterii Mântuitorului: Betleemul (Mih. 5, 1-4) și e confirmat textual de Evanghelistul Matei (2, 1-10). Profetul Zaharia prevestește intrarea Mântuitorului în Ierusalim, călare pe asin, când scrie: „Bucură-te foarte, fiica Sionului, veselește-te fiica Ierusalimului, căci iată, împăratul tău vine la tine: drept și mântuitor, smerit și călare pe asin“ (9, 9). Profeția aceasta e confirmată și reprodusă textual de către Evanghelistul Matei, ca să arate că s'a împlinit ceea ce s'a spus prin prooroc (Mt. 21, 1-5). Marele profet Isaia anunță minunile (Is. (1, 1-2) și patimile Domnului (Is. 53), confirmate de însuși Mântuitorul (Lc. 4, 16-21), etc. Toată viața și activitatea Mântuitorului, în momentele ei principale dela naștere până la înălțare, a fost profețită. Nu s'a mai pomenit în analele gândirii și ale istoriei lumii, să se facă biografia cuiva înainte de-a se naște. Mărturia aceasta o avem numai în Vechiul Testament, care din punct de vedere profetic este anticiparea biografiei Mântuitorului Iisus Hristos, confirmată la fiecare pas în scrierile și mărturiile Noului Testament, încât cu dreptate se spune că Noul Testament se ascunde în cel Vechiu și cel Vechiu se deschide în cel Nou. Novum Testamentum în Vetere latet, Vetus în Novo patet.

Faptul acesta extraordinar, semn indubitabil al proniei și revelației divine, constituie prima probă și una dintre cele mai puternice dovezi despre mesianitatea și divinitatea Mântuitorului Hristos.

Perversitatea intelectuală a necredincioșilor, — care nu are nici respect pentru sufletele care caută lumina, nici simțul misterului profund al destinului uman, nici vederea clară a întâmplărilor și nici cultul pentru știința adevărului, — a încercat să identifice profețiile cu prezicerile augurilor, astrologilor sau ghicitorilor, cu fenomenele de telepatie și cu prevederile politice sau științifice. Incercarea nu a reușit, din simplul motiv că e greșită.

Una este prezicerea pe care o face oracolul, augurul, astrologul sau ghicitorul, și cu totul altceva este profeția. Oracolul este de regulă imprecis și confuz. Vorbele lui sunt „cu două înțelesuri“, pe care le tâlmăcește cum îi convine. De pildă când Pyrrhus, regele Epirului întreabă, dacă se va întoarce din războiul contra Romanilor sau nu, oracolul îi răspunde: „Te vei duce, te vei întoarce nu vei muri în războiu“ (Ibis redibis non morieris in bello). După cum pui virgula înainte sau după „nu“, ai un înțeles sau răspuns pozitiv, sau negativ. Regele Croesus, înainte de-a începe războiul cu Perșii, a primit dela oracol următorul răspuns: „Si Croesus Halyn transierit magnum

după număratoarea Iudellor se înțeleg grupe de câte 7 ani. 69 săptămâni de ani fac total 483. „Porunca“ sau edictul despre care e vorba în profeție privește rezidirea Ierusalimului și e dat de împăratul Artaxerxe Longimanul, la anul 453 înainte de Hristos. Dacă la cei 453 ani adăugăm cei 30 ani câți au trecut dela nașterea Domnului până la începerea lucrării sale mântuitoare, avem tocmai 483 ani, adică 69 săptămâni de ani.

imperium peribit". Ambiguitatea se vede: Sunt două posibilități: să cadă unul din cele două imperii. Care? Oracolul nu spune. — Vestita profetesă, Pitia din Delfi, putea face oracole numai în anumite condiții: primăvara, după ce bea apă din izvor, se așeza pe un scaun cu trei picioare, într-o poziție anumită și respira aburii amețitori care ieșeau din pământ, printr-o borbă de sub scaun, în care ardeau lauri narcotici. Mai mult. Oracolele erau adeseori mijloace de care se foloseau unii bărbați politici, ca să-și ajungă scopurile. Marele orator al antichității, Demostene se plânge că Pitia face oracole favorabile regelui Filip al Macedoniei. Mai marele preoților păgâni îi dădea răspunsul în scris pe care profetesa — cu gura în spume — îl făcea cunoscut. Oracolul lui Amon, purtat pe brațe de preoții păgâni, l-a asigurat pe împăratul Alexandru cel Mare — după dorința sa — că el e Dumnezeu, chemat să domineze universul întreg. — În profeții nu întâlnim nimic din toate aceste manopere. Întâi de toate este mare deosebire între oracol și profet. Oracolul e un profesionist care-și exercită o îndeletnicire personală, egoistă, numai în anumite condiții. Profetul este un vizionar desinteresat, o personalitate morală pilduitoare, un caracter de elită, care lucrează împotriva mediului corupt și în afară de orice condiții externe. Profetul este un *sfant*, în slujba monoteismului; augurul, ghicitorul sau astrologul, e un profitor, un înșelător, un negustor. Profetul urmărește un interes moral, slujește cu prețul vieții un ideal divin totdeauna demn de Dumnezeu; augurul sau oracolul urmărește un interes material, pentru ajungerea căruia se folosește de mijloace neadmise din punct de vedere moral. Profetul condamnă superstiția și imoralitatea; augurul și oracolul le practică și le speculează. Profetul este omul și trimisul lui Dumnezeu; augurul și ghicitorul stau în serviciul forțelor demonice, pe care profeții totdeauna le-au denunțat și osândit. Deci între profeție și prezicere (mătica păgână), este aceeași radicală deosebire, ca între lumină și întunec, sau între adevăr și minciună.

La fel este deosebire esențială între profeție și fenomenele de telepatie. În profeție se anunță o întâmplare de peste veacuri, sau chiar milenii; în fenomenele de telepatie avem descoperite gânduri actuale, dela persoană la persoană. Telepatia e un fenomen natural; profeția e un fenomen extraordinar, o harismă excepțională. În profeție se fac revelații, se descopăr enigme, se aruncă valuri de lumină peste adâncul misterelor; în telepatie nu întâlnim nimic din toate acestea.

Deosebire fundamentală este apoi între profeție și prevederile politice sau științifice. Un dezastru, un triumf, o revoluție sau un războiu, — care se poate prevedea din anumite cauze sociale, politice sau morale, — nu constituie o minune. Toate acestea sunt

deducții sau prevederi, pe care le poate face orice om cu simțul realității și cu judecata sănătoasă. De asemenea, o eclipsă de soare, pe care astronomii o pot calcula cu ajutorul științei, pe temeiul legilor naturale și a calculului matematic, încă nu constituie o profeție. Profeții au descoperit întâmplări unice, neprevăzute: planul mântuirii și pe Mântuitorul, care sunt mai presus de orice calcul și de orice prevedere. Profeții sunt marii inspirați, vizionarii sau *văzătorii*, care nu cercetează și nu calculează, ci descriu ceea ce văd peste veacuri înainte, desleagă taine și anunță cu anticipație evenimente religioase unice, nebănuite, revelatorii.

Posibilitatea profețiilor, ca și a minunilor și a revelației divine în genere, este condiționată de existența, atotputernicia și preștiința sau atotștiința lui Dumnezeu. Ca atotștiutor, Dumnezeu cunoaște viitorul; ca atotputernic, El poate să-l desvăluie cui vorește; ca Spirit infinit și etern, El poate să-l descopere spiritului omenesc, doritor să se întâlnească cu Spiritul divin.

Posibilitatea profețiilor, și a minunilor, este confirmată și din însăși existența și verificarea lor istorică. Nu este un fapt extraordinar când se împlinesc în viața și activitatea Mântuitorului zeci de profeții, care arată precis că se va naște în Vifleem, va învăța o lege nouă, va face minuni, va fi răstignit și va învia? Orice hazard, în privința aceasta, este exclus. Să presupunem că există un personaj oarecare, despre care s'au făcut douăzeci de profeții. Lăsat la voia întâmplării oarbe, pentru o singură profeție există o probabilitate de 1 la 20 ($\frac{1}{20}$). Ca să se îplinească două fapte, există o probabilitate de 1 la 400 ($\frac{1}{400}$); pentru trei profeții 1 la 8000 ($\frac{1}{8000}$); pentru patru fapte 1 la 160.000 ($\frac{1}{160.000}$); pentru toate cele 20 profeții există o probabilitate de 1 la 10,857 sextilioane 600 cvintilioane (un număr de 27 cifre. — Duplessy).

În Biblie nu există numai 20 profeții. Sunt 40, 80, poate chiar mai multe, care se referă la Iisus Hristos și care s'au împlinit în persoana, viața și opera sa. Dintr-o astfel de împrejurare și faptă istorică, hazardul este cu desăvârșire exclus.

Valoarea și puterea excepțională de convingere pe care o au profețiile biblice a afirmat-o și recunoscut-o însuși Mântuitorul Hristos. El se provoacă la autoritatea lor, când spune ascultătorilor săi: „*Cercetați Scripturile, căci socotiți că în ele aveți viața veșnică. Tocmai acelea sunt care mărturisesc pentru mine*“ (In 5, 39). „Scripturile“, aproape în toate locurile din scrierile Noului Testament, sunt echivalente cu „profețiile“. Nu se spune „ca să se îplinească profeția“, ci de regulă „ca să se îplinească Scriptura“.

Profețiile sunt criterii ale revelației divine, ca și minunile. „Pentru că niciodată proorocla nu s'a făcut din vola omului, ci oamenii cei sfinți al lui Dumnezeu — profeții — au grăit mânați (inspirati) fiind de Duhul Sfânt” (I Petru 1, 20—21).

În profeții este inspirație, lumină divină, Duh sfânt, și de aceea se cuvine să luăm aminte la cuvintele sf. Ap. Pavel: „Duhul să nu-l stingeți, prooroclile să nu le desfăimăți” (I Tes. 5, 19—20). Să nu le desfăimăți, ci să credeți în ele. Pentru că sunt semne minunate despre originea revelată a religiei creștine și a întemeietorului ei; semne că Biblia este inspirată de sus; semne care legitimează divinitatea creștinismului...

„Iar dacă este dela Dumnezeu (creștinismul), nu veți putea să-l nimiciți, ca nu cumva să vă faceți și luptători împotriva lui Dumnezeu” (Fapte 5, 39).

Cărți

P. S. S. Episcopul Nicolae Colan: IN LEGĂTURI. Cluj 1946.

Un mănunchiu de 12 cuvântări și scrisori pastorale din 1940-1944.

În ele se cuprinde cuvântul de îmbărbătare pe care un Părinte Episcop l-a adresat, de sărbători, fiilor săi duhovnicești, în vremea când Ardealul de Nord era „în legături”, „în cumplita zodie a dictatului dela Viena”.

Citești și te îndușorezi când vezi truda cu care Biserica, prin Păstorul ei, a căutat să păstreze legătura cu poporul și să țină trează în el conștiința și speranța eliberării, *optimismul moral* fără de care nu este mântuire. În șire măestrit alcătuite — și printre șire — P. S. S. Episcopul Nicolae al Clujului a scris păstoriiților săi despre rugăciune, despre legea, limba și pământul strămoșesc, despre soarele dreptății, despre biruința prin puterea răbdării și a jertfei, despre pacea și mintea lui Hristos, despre ceiceucid trupul dar sufletul nu pot să-l ucidă, despre crucea Golgotei și despre lumina și bucuria învierii.

— „Ca 'n toate clipele grele ale istoriei sale, — spune P. Sfinția Sa în 1941, — neamul nostru are și astăzi înălțătoarea înfățișare a unui neam în rugăciune: în genunchi cu trupul, dar stând drept cu sufletul, neurând decât păcatul și neclădind decât dreptate — măcar atâta cât-i-slobod să așteptăm dela oameni” (p. 8).

Iar în pastorala de Paști (1944), după ce amintește păstoriiților despre pisma ucigătoare și despre nedreptatea prigonitoare, Apostolul strigă parcă în lumea mare, plin de revoltă:

„Ci Dumnezeu n'a lăsat neamurile pământului, ca să se ucidă întreolaltă ca dobitoacele cele fără de minte, nici ca neamurile mai tari să robească pe cele mai slabe, ci să se înțeleagă, să se iubească și să se ajute întreolaltă spre a-și zidi o viață fericită pe pământ și spre a se învrednici de fericirea vieții celei veșnice” (p. 81-82).

În astfel de pagini și propoziții, avem dela începutul până la sfârșitul cărții numai lamură de gând și simțire creștinească, românească.

Pr. Corneliu Mureșan: MANUAL DE DREPT BISERICESC, pentru elevii școlael de cântăreți bisericești. Diecezana Arad, 1946.

O carte care nu e menită să fie numai un manual de școală, pentru cântăreții bisericești, ci și o carte de colportaj, pentru membri consiliilor și ai epitropiilor parohiale, pentru cântăreții de „strană”, cât și pentru orice credincios care se interesează de canoanele și legile după care se conduce Biserica.

Scrisă pe înțeles și limpede, *Manualul* părintelui C. Mureșan aduce un real folos oricărui cetitor.

Il. V. F.

Informațiuni

■ **PREA SFINȚIA SA PĂRINTELE E. PISCOP ANDREI** a cercetat în ziua de Joi 21 Martie a. c. elevii dela școlaele profesionale de ucenici comerciali și industriali din Arad. La intrarea în școală P. S. Sa a fost întâmpinat de dl. Director Toma Strelieovschi, care a urât bun venit, d: întreg corpul profesoral și de corul ucenicilor, condus de dl. profesor S. Ageu, care a intonat „Întru mulți ani Stăpâne” și rugăciunea „Tatăl nostru”.

După aceasta Părintele Episcop a vorbit timp de o oră elevilor din cl. IV răspunzând la întrebarea: este muca un blestem sau o binecuvântare. Intemeiat pe frumoase exemple culese din viața omenească, sau din cea a naturii înconjurătoare P. S. Părinte Episcop a demonstrat supremația spiritului asupra materiei și a înfățișat înaintea ochilor sufletești ai ascultătorilor marile binefaceri pe care le dă religia creștină oricărui meseriaș.

La sfârșit elevul Avrămuțiu, în cuvinte bine alese, a mulțumit P. S. Sale pentru hrana sufletească de care au fost împărtășiți în această oră de reconfortare sufletească. Corul ucenicilor a intonat apoi irmosul: „Cuvine-se cu adevărat”...

■ **LA CONSTANTINOPOL** a fost ales ca patriarh al Patriarhiei ecumenice de Constantinopol I. P. S. Mitropolit Maxim al Halcedonului. I. P. Sfinția Sa s'a născut în anul 1896 în Arghiropole din Pont și este al 267-lea conducător bisericesc al Romei celei noi începând dela Andrei cel întâi chemat. Noul Patriarh este un bun cunoscător al bisericii noastre, deoarece în anul 1935 ne-a vizitat țara în calitate de reprezentant patriarhal și a liturghisit împreună cu I. P. S. Patriarh Nicodim în istorica Mănăstire a Neamțului.

■ **N CICLUL CONFERINTELOR RELIGIOASE** organizate de p. rohia Arad, în sala de ședințe a Primăriei Municipiului, a vorbit în ziua de Sâmbătă 23 Martie a. c. I. P. C. Părinte Icoșom Stavrofor Florea Codreanu, protopopul Aradului și colaborator al revistei noastre, despre: „Caritate și cerșitorie”. I. P. Cucernicia Sa a înfățișat înaintea auditorilor datorria creștinului de a ajuta pe cei sărmani și nenorociți, și a prezentat soluții practice pentru curmarea cerșitoriei.